

روش های تربیتی فرزند بر اساس حدیث کساء

فاطمه مهربانی^۱

چکیده

تربیت فرزند از مسائلی است که همواره مورد توجه والدین می باشد، چرا که فرزندان به عنوان نسل و ذریه ی بشریت بوده و اداره ی جامعه ای که در آن زندگی می کنیم ، در آینده به دست آنان خواهد بود. مراجعه به سیره ی تربیتی حضرت زهرا (سلام الله علیها) که به عنوان محور خلقت هستی و مادر امامت بوده اند و بهره گیری از مضامین گرانقدر حدیث شریف کساء در جهت تربیت نسل امروز، خالی از لطف نخواهد بود هدف این است که باعث ایجاد شناخت و ایجاد روحیه ی تربیتی فرزندان و بهره مندی مربیان از شیوه های صحیح تربیت برای متربیان شود و باعث الگوی تربیتی صحیح در جامعه شود و مسیر رشد و هدایت را برای مربی فراهم کند. در نوشتار پیش رو با توجه به حدیث کساء سه مورد از وظایف والدین مورد بررسی قرار گرفت که شامل نیکی به پدر و مادر، نگاه پر مهر و محبت به آنان و هم چنین اجازه گرفتن از بزرگ ترها، براساس فرازهای حدیث کساء به وظایف والدین هم اشاره شده که از جمله آن رعایت مساوات و رفتار عادلانه میان فرزندان و خطاب با احترام والدین در مقابل فرزندان است. قابل ذکر است روش بررسی توصیفی – کتابخانه ای است

کلید واژه ها: تربیت ، حدیث کساء، روش های تربیتی

^۱ طلبه ی حوزه النجیبه کوشک ، کوشک ، خمینی شهر ، اصفهان ، شهریور ۱۴۰۳

فرزندان ارزشمندترین و ظریف ترین هدیه ای هستند که خداوند به والدین سپرده و آنان را بر سرنوشت فرزندان حاکم کرده است. والدین وظیفه دارند که این بار مسئولیت را با مطلوب ترین روش ها به سر منزل مقصود برسانند. اگر تربیت فرزندان، که در همه ی اقوام جهان جایگاه ویژه ای دارد؛ بر پایه ی اصول دینی باشد و پدر و مادر در جهت ایجاد رفتار درست در فرزند خود کوشا باشند، خیر آنان را فراهم کرده اند و خداوند بر آنان رحمت خواهد نمود. دوران ابتدایی زندگی انسان، از اهمیت ویژه ای برخوردار است و در این دوران است که می توان بنای یک زندگی سالم و سعادت‌مندانه را پی ریزی کرد و از بروز بسیاری از مشکلات در آینده جلوگیری کرد. به دلیل اهمیت این موضوع و تأکیدی که دین اسلام و معصومین بر تربیت دینی فرزندان و الگوپذیری داشته اند؛ دانستن روش های تربیتی حضرت زهرا (سلام الله علیها) در زمینه ی تربیت فرزندان لازم می آید، خصوصاً بهره مندی از حدیث شریف کساء که در رسیدن به حیات طیبه و سعادت را در پی دارد بنابراین نگارش مقاله در این زمینه ضرورت پیدا می کند. ما اگر بخواهیم فرزندانی چون حسنین (علیها السلام) داشته باشیم باید شیوه تربیتی حضرت زهرا (سلام الله علیها) را به عنوان الگو در نظر بگیریم؛ زیرا فاطمه (سلام الله علیها) الگویی پاک و کامل است که با در نظر گرفتن شیوه ی تربیتی ایشان می توان فرزندانی صالح به جامعه ی اسلامی تحویل بدهیم. از مزایای این مقاله این است که والدین و همچنین فرزندان، شیوه ی صحیح برخورد با یکدیگر را دانسته و طبق آن عمل کنند.

در زمینه ی روش های تربیتی حضرت زهرا (سلام الله علیها) بر اساس حدیث کساء کتابی با عنوان ادبستان کساء (هفتاد نکته ی تربیتی از حدیث کساء) توسط علی صغیرا نوشته شده که در آن به تفکیک فراز های حدیث کساء پرداخته و آن را با مثال هایی از زندگی حضرت زهرا (سلام الله علیها) و روش های تربیتی ایشان بیان می کند، همچنین پایان نامه ها و مقالاتی در خصوص زندگی حضرت زهرا (سلام الله علیها) و روش های تربیتی ایشان نوشته شده است مانند «مروری بر نکات اخلاقی- تربیتی حدیث کساء» نوشته ی راضیه حسنی و زهرا رضائیان و «قرائتی تربیتی از حدیث کساء با روش تحلیل محتوا» نوشته ی یعقوب امرائی و دیگران.

در این مقاله برآنیم که فراز هایی از حدیث کساء را مورد بررسی قرار دهیم و نکات تربیتی آن را بیان کنیم زیرا بررسی همه ی فرازها از گنجایش این مقاله خارج است و با توجه به محدودیت وقت به بررسی تعدادی از فرازها بسنده کردیم.

تربیت:

تربیت از ریشه ی رَبَّو به معنای زیادتى، رشد، نمو و نگهداری است^۱ و برخی گفته اند اصل آن مضاف (رب- رِب) بوده است. بدین جهت راغب در معنای رب می نویسد: رب در اصل به معنای تربیت و آن ایجاد شیء به صورت تدریجی حد رسیدن به کمال است.^۲ تربیت در اصل به معناهایی همانند نیروی بالقوه را به فعلیت رساندن^۳، ادب کردن، آداب و اخلاق را به کسی آموختن، پرورش جسمی و روحی و عقلی انسان اطلاق گردیده است.^۴

تربیت در اصطلاح عبارت است از: «پروراندن هر چیزی به گونه ای که شایسته ی آن است و جمادات، گیاهان، حیوانات و انسان ها را شامل شده و نیز درمورد پرورش جسم و روح به کار می رود.»^۵ برخی تربیت را تبدیل قوه ها به فعلیت دانسته اند و می گویند: انسان در آغاز نوزادی مجموعه ای از قوه هاست و اگر کسی بتواند این قوه ها را به فعلیت برساند کار چنین شخصی تربیت خواهد بود.^۶

اهمیت و ضرورت تربیت زمانی برای ما آشکار می شود که ملاحظه می کنیم خداوند متعال آن را بالاتر و با ارزش تر از عظمت آسمان ها، زمین، خورشید و ماه معرفی می کند و سرانجام نیک و بد انسان را وابسته به آن می داند. از نگاه رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) بهترین هدیه و بخشش پدر به کودک یا با ارزش ترین ارثی که از خود به جای می نهد، تربیت نیکوست.^۷ ایشان تربیت فرزند را به موجب کسب مغفرت و پاداش الهی و مانع از ورود والدین به آتش جهنم معرفی کرده است.^۸

در نتیجه سعادت و خوشبختی فرزند در گرو تربیت صحیح او می باشد پس ارزش تربیت را نباید ناچیز شمرد، کوشش و فداکاری های والدین در راه تربیت فرزند از کار صدها استاد و مهندس ارزشمندتر می باشد؛ چون پدران و مادران هستند که انسان کامل پرورش می دهند و استاد و مهندس لایق و متعهد به وجود می آورند و در برابر فداکاری های خود بهترین اجر و پاداش را می برند.

^۱ ابن منظور، لسان العرب، ج ۱۴، ص ۳۰۵

^۲ راغب اصفهانی، المفردات الفاظ قرآن، ص ۳۴۰

^۳ حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۳، ص ۱۶۵۸

^۴ بندر ریگی، فرهنگ بندر ریگی عربی، فارسی، ج ۱، ص ۵۱۷

^۵ امین زاده، فرهنگ تعلیم و تربیت اسلامی، ص ۹

^۶ محمدی ارهانی، محیط اجتماعی و تاثیر آن بر تربیت، ص ۱۹

^۷ ابن شعبه حرانی، تحف العقول، ص ۲۹

^۸ نوری، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۸، ص ۱۶۴

حدیث کساء

واقعہ کساء، مبدا اصطلاحاتی همچون «اصحاب کساء»^۱ و «آل عبا»^۲ شده است. در این رخداد بود که پیامبر(صلی الله علیه و آله و سلم) عبایی بر اهل بیت(علیهم السلام) افکنده و فرمود: خداوندا! این ها خاندان من هستند؛^۳ رجس و آلودگی را از آن ها دور کن ، نزول آیه تطهیر نیز همزمان با این رخداد بود:

«إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا»^۴

اعتبار حدیث کساء: حدیث کساء سند دارد و سندش هم نسبتا خوب است و دلالت و محتوایش از بدیهیات است که شیعه و سنی به شکل متواتر نقل کرده است . کساء به لباسی که خود را با آن می پوشانند معنی شده است.^۵ برخی لغت شناسان نیز آن را به معنی عبا دانسته اند .^۶ همچنین این واژه به معنی زیر انداز و رو انداز نیز به کار رفته است.^۷

حدیث کساء از جمله دلایل اثبات فضیلت ، برتری و استحقاق امامان شیعه در امر خلافت معرفی شده و با توجه به نزول آیه تطهیر در جریان این حدیث از آن برای عصمت اهل بیت(علیهم السلام) نیز استفاده می شود.^۸ حدیث کساء مستفیض و متواتر است. مستفیض است یعنی هیچ شک و شبهه ای در آن نیست و متواتر هم یعنی از راویان زیادی نقل شده است.

طبری گفته است که مسلمین اتفاق نظر دارند که با نزول آیه تطهیر پیامبر(صلی الله علیه و آله و سلم) اهل بیت را فراخواند و آن ها را با کساء یمانی پوشاند و بقیه ماجرا رخ داد. در تمامی کتب شیعه این حدیث آمده ؛ در فرات کوفی ، مجمع البیان ، اصول کافی ، البرهان، امالی و... در کتب اهل تسنن مانند: سند احمد بن حنبل و صحیح بخاری ، جامع البیان طبری، کشاف زمخشری، تفسیر کبیر فخر رازی و آثار سیوطی و در منهاج سند ابن تمیمیه هم با سند صحیح نقل شده است.^۹

^۱ حمیری، قرب الإسناد، ص ۱۲۹

^۲ شوشتری، الصوارم المهرقه فی نقد الصواعق المحرقة، بخش الصوارم المهرقه، ص ۱۴۶

^۳ رک: نمایه «اهل بیت» سوال ۸۲۹، (سایت ۸۹۸)

^۴ احزاب: ۳۳

^۵ راغب اصفهانی ، مفردات الفاظ قرآن ، ۱۴۱۳ق ، ص ۷۱۱

^۶ فیروزآبادی ، القاموس المحیط، ۱۴۱۳ق، ج ۱، ص ۲۸

^۷ عسگری، حدیث الکساء ، ص ۱

^۸ محمدی ری شهری، اهل بیت (ع) در قرآن و حدیث، ج ۱، ص ۳۹

^۹ مهدی پور ، سند حدیث کساء، چاپ ۱۴۱۰ق

از مهم ترین منابعی که حدیث کساء با سند و متن کامل نقل کرده است کتاب شریف عوالم العلوم تالیف محدث جلیل القدر؛ شیخ عبدالله بحرانی اصفهانی است.^۱

به خاطر اعتبار کتاب های گفته شده معلوم می شود که متن کامل حدیث کساء مشهور است و با توجه به جایگاه علمای گفته شده جای هیچ گونه تردیدی در اعتبار این حدیث شریف وجود ندارد.

اهمیت تربیت فرزندان

رشد و شکوفایی جوامع بشری بر پایه ی تربیت نهاده شده است. به هر مقدار که افراد جامعه از تربیت صحیح برخوردار باشند، به همان اندازه از رشد و بالندگی بهره مند خواهند شد. آنقدر که یک جامعه در رسیدن به کمال و تعالی به ادب و تربیت نیاز دارد، به ثروت و منابع مالی نیازمند نیست. بر همین اساس است که امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) فرمودند: «إِنَّكُمْ إِلَى اكْتِسَابِ الْأَدَبِ أَحْوَجُ مِنْكُمْ إِلَى اكْتِسَابِ الْفُضَّةِ وَالذَّهَبِ؛^۲ شما به تحصیل ادب نیازمندتر هستید تا به تحصیل سیم و زر»

این تربیت از درون خانه و در کانون خانواده آغاز می گردد و شخصیت افراد از همان جا شروع به شکل گیری می کند. در خانواده هایی که دارای تربیت الهی هستند، فرزندان مودب به آداب الهی تربیت شده و موجب خیر و برکت در آن خانواده و جامعه ی خود می شوند و نام و یادشان به خیر و خوبی در خاطره ها باقی می ماند.^۳

حضرت آیت الله خامنه ای در زمینه ی اهمیت تربیت فرزند می فرمایند: «اگر یک انقلاب، تحت فشار اقتصادی قرار گیرد، اگر یک انقلاب تحت فشار سیاسی قرار گیرد، اگر یک انقلاب تحت فشار تبلیغی قرار گیرد، قابل ملامت نیست، ولی اگر این انقلاب نتواند بچه اش را تربیت کند، قابل ملامت و سرزنش است.»^۴

نکته ی قابل توجه این است که همه ی کسانی که مسئولیت تربیت فرزندان را بر عهده دارند، باید آن ها را با الگوهای تربیتی الهی آشنا سازند و سیره زندگی پیشوایان معصوم (علیهم السلام) را برای فرزندان خود به عنوان الگو و سبک زندگی معرفی کنند؛ که راه و رسم پیشوایان الهی کامل ترین نسخه راه سعادت و تربیت و کمال انسان هاست و این وظیفه ی تا قیامت برعهده ی همه ی اولیای کودکان است.

^۱ انصاری زنجانی، الموسوعة ی الكبرى عن فاطمة الزهرا (ع)، ج ۱۹، ص ۳۴۷، فصل ۳

^۲ لیثی واسطی، عیون الحکم، ص ۱۷۳، تصنیف غر الحکم، ص ۲۴۷

^۳ فرحزاد، تربیت فرزند، ص ۱۵

^۴ هراتی، خانواده و تربیت فرزند مجموعه سخنرانی ها، ص ۱

که هر کدام نقش موثر و تاثیرگذاری در قوام تربیتی خانواده بالاخص تربیت فرزندان دارد. که نقاط سه گانه شامل وظایف فرزندان ، وظایف والدین، وظایف اعضای خانواده در قبال یک دیگر است.

پس از بررسی نکات تربیتی این حدیث گرانقدر می توان گفت برای پیشرفت در زندگی و تربیت صحیح فرزندان؛ نه تنها نیازمند آشنایی با نکات اسلامی هستیم بلکه نیازمند عمل به دستورات غنی آن هستیم. نکته هایی مانند احترام به والدین و جایگاه ویژه ی آنان ، نامیدن والدین و فرزندان با اسامی زیبا، ارتباط کلامی میان اعضای خانواده، تکریم و احترام یک دیگر، اذن و اجازه ، رعایت مساوات ، سلام و پاسخ آن و... از نکات مهم در تشکیل یک خانواده سالم و همچنین در تحقق یک تربیت دینی است. ما در این مقاله رعایت نکات تربیتی را با توجه به حدیث شریف کساء، وظیفه ی همه ی افراد خانواده دانستیم؛ که هر کدام در هر جایگاهی وظایفی دارند که عمل به آن وظایف ، برای تربیت صحیح لازم است. فرزندان وظایف بسیاری دارند که ما با توجه به حدیث کساء ، سه مورد از آنان را مورد بررسی قرار دادیم. نیکی و احسان به پدر و مادر که سفارش قرآن کریم هم هست مصادیق مختلفی دارد که یکی از آنها این است که نگاه پر مهر و محبت خود را تقدیم والدین کنند و همچنین اجازه گرفتن از بزرگ ترها، که حاوی پیام هایی همچون محبت ، احترام و ادب است. والدین گرمی هم مسئولیت ها و وظایفی دارند که انجام هر کدام از آنها علاوه بر اینکه تربیت صحیح فرزندان را به دنبال دارد ، باعث نهادینه شدن آن رفتار در نزد پدر و مادران آینده که الان فرزند آن ها هستند می شود و این رویه همچنان ادامه دار خواهد بود. از جمله وظایف والدین که در حدیث کساء به آن اشاره شده بود رعایت مساوات و رفتار عادلانه میان فرزندان عزیز بود که انجام آن باعث ایجاد محبت و دوستی بین خواهران و برادران میشود. همچنین اگر پدر و مادری همدیگر را خوب صدا بزنند و به فرزندان خود هم القاب زیبا را نسبت بدهند ، تاثیرات مثبت فراوانی را مشاهده می کنند که از مهم ترین آنها، تکریم شخصیت طرف مقابل است. خداوند مهربان ، قدر نهاده و خانواده ای تشکیل شده که شامل پدر ، مادر و فرزندان است ، پس برای رسیدن به تربیت دینی، همه ی اعضای آن مسئول هستند؛ اینکه با عشق و محبت در کنار یکدیگر زندگی کنند و قدر خوبی های همدیگر را بدانند و در کنار هم دست به دعا بردارند و از خداوند درخواست آمرزش و سعادت کنند.

پیشنهاد می شود علاقه مندان به موضوع تربیت فرزندان و الگوپذیری در این راه ، موضوعاتی همچون سبک های تربیتی فرزند بر اساس نامه ۳۱ نهج البلاغه ، سبک های تربیتی فرزندان بر اساس سوره لقمان و سبک های تربیتی فرزند بر اساس رساله حقوق امام سجاد (علیه السلام) با توجه به سبک های تربیتی جامعه کنونی را مورد بررسی قرار دهند.

فهرست منابع

- * قرآن کریم (ترجمه : مهدی الهی قمشه ای)
- * مفاتیح الجنان (ترجمه : مهدی الهی قمشه ای)
۱. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب ، بیروت: نشر دارمادر، چاپ اول، ۱۴۱ هـ.ق.
 ۲. ابن شعبه حرانی، حسن بن علی ، تحف العقول، ترجمه :احمد جنتی، تهران: نشر مؤسسه امیرکبیر، چاپ اول، ۱۳۸۲ هـ.ش.
 ۳. امین زاده، محمد رضا، فرهنگ تعلیم و تربیت اسلامی ،قم: نشر در راه حق، چپ اول، ۱۳۷۶ هـ.ش.
 ۴. انصاری زنجانی، اسماعیل، الْمَوْسُوعَةُ الْكُبْرَى عَنْ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ عَلَيْهَا سَلَامُ اللَّهِ، قم: نشر دلیل ما، بی جا، ۱۴۲۸ هـ.ق.
 ۵. احسانی، محمد، نقش مادران در تربیت دینی فرزندان، قم: نشر دفتر عقل، چاپ اول، ۱۳۸۷ هـ.ش.
 ۶. آقابابایی ، مهدی، تربیت فرزندان از دیدگاه حضرت زهرا (سلام الله علیها)، قم: نشر عطر عطرت، ۱۳۹۵ هـ.ش.
 ۷. بندر ریگی، محمد، فرهنگ بندر ریگی عربی- فارسی، تهران: نشر علمی، چاپ اول، ۱۳۷۸ هـ.ش.
 ۸. پاینده ، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، تهران: نشر دنیای دانش، چاپ چهارم، ۱۳۸۲ هـ.ش .
 ۹. پور ایزدی، رحمت؛ طوسی، اسدالله ، دوستت دارم همسر عزیزم، قم : نشر قدس، بی جا ، ۱۳۹۹ هـ.ش.
 ۱۰. تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد، غرر الحکم و درر الکم، قم: دارالکتاب الإسلامی ، چاپ دوم، ۱۴۱۰ هـ.ق.
 ۱۱. جوهری ، شکیبا سادات ، گفتارهایی در روابط والدین با فرزندان ، قم : نشر دفتر عقل ، بی جا، ۱۳۸۸ هـ.ش.
 ۱۲. حسینی دشتی ، مصطفی ، فرهنگ معارف و معاریف دایرة المعارف جامع اسلامی ، تهران: نشر سپید موی اندیشه ، چاپ اول ، ۱۳۹۳ هـ.ش.
 ۱۳. حمیری ، عبدالله بن جعفر، قرب الإسناد ، قم : نشر موسسه آل بیت (ع)، چاپ اول ، ۱۴۱۳ هـ.ق.
 ۱۴. حسینی، داوود ، راهکار برقراری روابط سالم و سازنده در خانواده ، قم : مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما ، بی جا، ۱۳۸۴ هـ.ش.
 ۱۵. حسینی نژاد ، مجتبی ، نقش والدین در گرایش و تشویق فرزندان به نماز ، قم : نشر اثر قلم، چاپ اول، ۱۳۹۹ هـ.ش
 ۱۶. خلجی، محمدتقی، ترجمه صحیفه کامله سجادیه، قم: نشر پیام مهدوی(عج) ، چاپ دوم، ۱۳۸۲ هـ.ش.

۱۷. راغب اصفهانی ، حسین ابن محمد، المفردات الفاظ قرآن، قم: نشر ذوی القربی، چاپ دوم، ۱۴۳۲ هـ.ق.
۱۸. سقلاطونی ، مریم، به رنگ زندگی : زیرنویس ها و پیام های کوتاه ، قم: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما ی جمهوری اسلامی ایران، بی چا، ۱۳۹۱ هـ.ش.
۱۹. شوشتری، نور الله بن شریف الدین، الصوارم المهرقه فی نقد الصواعق المحرقة ، تهران: نشر مشعر، چاپ اول ، ۱۳۸۵ هـ.ش.
۲۰. صغیرا ، علی ، ادبستان کساء (هفتاد نکته ی تربیتی از حدیث کساء) ، اصفهان : نشر مهرستان، چاپ اول، ۱۳۹۹ هـ.ش.
۲۱. طاهری ، محمود ، ماه تابان(سیری در اخلاق نبوی)، قم: موسسه فرهنگی طه – کتاب طه، بی چا، ۱۳۸۸ هـ.ش.
۲۲. فیروز آبادی ، محمد بن یعقوب، القاموس المحیط ، بیروت- لبنان: دارالکتب العلمیه ، چاپ اول ، ۱۴۱۵ هـ.ق.
۲۳. فرحزاد ، حبیب الله ، تربیت فرزند، قم: نشر عطش ، بی چا ، ۱۳۹۵ هـ.ش.
۲۴. کلینی ، محمد بن یعقوب، اصول کافی ، ترجمه : محمد باقر کمره ای ، قم: نشر اسوه، چاپ سوم، ۱۳۷۵ هـ.ش.
۲۵. لیثی واسطی ، علی بن محمد، عیون الحکم و الموعظ، قم: موسسه فرهنگی دارالحديث ، بی چا، ۱۳۷۶ هـ.ش.
۲۶. مجلسی، محمد باقر ، بحار الانوار، مصحح : جمعی از محققان ، بیروت: نشر داراحیاء التراث العربی ، چاپ دوم، ۱۴۰۳ هـ.ق.
۲۷. محدثی ، جواد، رهنما ۶۴(تربیت دینی فرزندان) ، مشهد: انتشارات قدس رضوی – به نشر، بی چا ، ۱۳۹۱ هـ.ش.
۲۸. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه ، قم: موسسه علمی فرهنگی دارالحديث ، چاپ چهارم ، ۱۳۸۸ هـ.ش.
۲۹. _____ ، اهل بیت (ع) در قرآن و حدیث، ترجمه : حمیدرضا شیخی و حمید رضا آژیر ، قم: موسسه فرهنگی دارالحديث ، چاپ هشتم، ۱۳۸۸ هـ.ش.
۳۰. محمدی ارهانی، نرجس خاتون ، محیط اجتماعی و تاثیر آن بر تربیت، قم: نشر هاجر، چاپ اول، ۱۳۹۵ هـ.ش.

۳۱. نوری، حسین بن محمدتقی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، مصحح: موسسه آل بیت علیهم السلام، قم: نشر موسسه آل البيت، چاپ اول، ۱۴۰۸ هـ.ق.

مقالات

۳۲. امرائی، ایوب و دیگران، «قرائتی تربیتی از حدیث کساء با روش تحلیل محتوا»، آموزه های تربیتی تربیتی در قرآن و حدیث، شماره ۲، ۱۳۹۹ هـ.ش.

۳۳. حسنی، راضیه؛ رضائیان، زهرا، «مروری بر نکات اخلاقی و تربیتی حدیث کساء»، مطالعات تربیتی و روانشناختی خانواده، شماره ۵، ۱۴۰۰ هـ.ش.

۳۴. زهره کاشانی، علی اکبر، «اصول تربیتی دینی از منظر آیات و روایات»، نشریه اسلام و پژوهش های تربیتی، شماره ۲، ۱۳۸۸ هـ.ش.